

ELMENT EKUAN KENJI...

.....ahány ember csak élt, a világmindenségben és a Tejútrendszerben mindenkinek ragyog egy-egy csillaga." – áll a 2001: *Úrodüsszeia* című könyv előszavában (ford. Göncz Árpád, 1968), melyet a regény szerzője, Arthur C. Clarke és az azonos című film forgatókönyvíró-rendezője, Stanley Kubrick írtak. Február 8. óta a háború utáni designvilág egyik legkiemelkedőbb alkotójának, Ekuan Kenji formatervezőnek a csillaga is ott tündököl. Mint ismeretes, az 1929-ben, Tokióban született alkotó legismertebb munkája a japán alapítású Kikkoman élelmiszergyártó szójaszószához készített flakon (1961). A piros lezárójáról és elegáns cseppformájáról ismert üvegflakon (ma már műanyagból is gyártják), s benne a szósz máig a legjobb profitot hozó exportcikke a Kikkomannak. De az ismertebb munkák között ott találjuk a *Yamaha VMAX* motorkerékpár és a *Narita Express* szerelvények tervei is. Ekuan 1955-ben diplomázott a tokiói Állami Művészeti és Zenei Egyetemen, majd külön diplomát tett 1957-ben a pasadenai Art Center College of Designon,

s még ugyanebben az évben megalapítja a GK Industrial Design Associatest, melynek haláláig alkotó vezetőségi tagja maradt. Mint oly sok interjúban elmesélte, eredetileg, édesapja nyomdokain buddhista szerzetesnek készült, azonban az 1945-ös hirosimai atomtámadás pusztításai, köztük saját veszteségei (húga a bombázáskor veszett oda, édesapja, a város templomának papja pedig egy évvel később sugárbetegség következtében hunyt el) miatt letért az önmaga kijelölt útról. „A semmivel néztem szembe – mesélte 2012-ben egy, a BBC-nek adott interjúban – és nagy nosztalgiát éreztem az emberi kultúra iránt. Valami megérinthezőre, láthatóra volt szükségem, így aztán eldöntöttem, hogy kézzelfogható dolgokat fogok csinálni.” Ekuan szemléletével, munkáival megalapozta a háború után kibontakozó japán design máig tartó világsikerét. Mester, nyugodj békében! (HZs)

↑ 01

Fotó: Ligetvári Dorottya

← FREUD DABASON

Ha a jövő lelkes, hazai kutatói felfedezik az építészet próbóbb részterületeit, lesznek kihagyhatatlan példák. A közlekedéshez kapcsolódó építmények esetében ezek között találjuk majd biztosan a Dabason működő Trafik Kör Kortárs Művészeti Egyesület (TK) tagjai által jegyzett, közkeletű néven „gondolatmegálló”-t. Amennyire fontos ez a tömegközlekedéshez tartozó köztér-építészeti műfaj, sajnos itthon annyira elhanyagolt. Remélhető viszont, hogy a TK építész és nem-építész tagjainak munkája katalizátor lehet és országosan példamutató, nem is elsősorban a tervezők számára, mindinkább az önkormányzati döntéshozók felé. A dabasi városvezetők megérthették a kortárs építészeti *small is beautiful* alapigazságát és rábólintottak a buszmegálló ötletére. Ami megszületett kicsit ugyan más, mint a hat tervpályázat közül kiválasztott, Balogh Ádám által készített eredeti terv, ami még betonból volt elképzelve. A költségek miatt végül az olcsóbb, de tartós, ám a formát, esztétikát nem befolyásoló Fundermax-kompakt lemez lett a befutó. „Gondolatmegálló” attól lett

a buszmegálló, amitől egyedi, azaz hogy tíz poétikus és örökérvényű mondat (a történelmi Buddha, pszichológus-analitikusok, művészek gondolatai) került fel a kis tér belső határoló felületeire. Olyan sorok ezek, melyek mélyen elgondolkoztatják a várakozót (amiket olvasva mit bánja az ember, ha elfejt felszállni a buszra!). Az idézetek kiválasztását (harmincből tízet) a grafikai tervek jegyző Ligetvári Dorottya végezte el. A projekt további résztvevői pedig Borus Zoltán, Kovács Zoltán, Kántor Csaba, Ligetvári István, Póra Csaba, Oláh Dániel és Orgován Viktor, valamint az innovatív kivitelező, Lakos Zoltán voltak. A siker nem maradt el: már tervben van két újabb megálló, sőt, lapunk készítésének idején az egyik megállóépületre felkerülő idézeteket már szavaztatják is a Trafik Kör és Dabas város Facebook oldalán. PS. Kíváncsian várjuk a folytatást, titkon remélve, hogy valamelyik következőben már amőbáznai is lehet majd, ennek a lehetőségére – az ötlet az egyik telkes TK tag, Majoros Zoltán kertész-mérnöktől származik – a már megépült esetében az ülőhelyigény miatt maradt el. (MSz)

02

03

MINDEN BIZONYTALAN

Másfél évtizede tart már, hogy az osztrák Steinbrener/Dempf & Huber képzőművészeti formáció sok esetben társadalomkritikus vagy csupán csak meghökkentő köztéri munkákkal csap oda a szizis-ferencjós-kás bécsi hétköznapiaknak. A szobrász, grafikus-fotós és építész (Christoph Steinbrener, Rainer Dempf, Martin Huber) alkotta triász tavaly november végén egy 8 méter magas, közel 5 méter átmérőjű „szikladarabot” lógatott be a 18. század elején felszentelt bécsi Jezsuita templom (közismertebb nevén egyetemi templom) hosszházának mennyezetéről. Az 500 kg súlyú, szürkére festett, hat részből összeállított, kőhatású műanyag tömböt 2 mm vastag drótkötelekkel, három ponton, mérnöki számítások és felügyelet mellett rögzítették a mennyezethez. A helyszín kiválasztása nagyon merész, már-már dadaista tett, Pannónia kivéve nehezen hinnénk, hogy hazai, felszentelt szakrális térben megtörténhetne hasonló. Persze szó sincs itt a vallás, a hit meggyalázásáról, még annak tudatában sem, hogy a címben – *To be in Limbo* (Bizonytalanságban) – szereplő Limbo könnyen átfordítható a katolikus teológiában ismert limbusra, avagy a pokol előcsarnokára használt kifejezésre. Művészeti kérdéseket feszegetnek itt és ezzel az alkotók. Gigantikus szikladarabjuk tekinthető egyrészt René Magritte hétköznapi tárgyakat szokatlan kontextusban, gyakran lebegésben láttató szürrealizmusa iránti hódolatnak, másrészt feleleveníti Walter Benjaminszék az eredetiség kérdéskörére, egy mű Itt és Most-jára vonatkozó fejtegetéseit (lásd: *W.B.: A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában. In: uő: Kommentár és prófécia. Esszék. Budapest, Gondolat 1969*). És persze a szobrászat évszázados kísérletének demonstrációja is egyúttal a Limbo, ami a fizika törvényein felülkerekedni vágyó művészek óhaját „hazudja” a barokk templom színpadias közegében: a hatalmas és nehéz kődarab könnyedén lebeg a térben – hatása olyan, mint a Szamothrakéi Niké (i.e. 2 századi) márványszobor, melynek szárnya, dús redőzésű öltözéke az ókori szobrászat egyensúly-technikájának egyik legszebben kivitelezett, repülést érzékeltető alkotása. Az Installáció 2015. április 19-ig tekinthető meg a bécsi Jezsuita templomban. (MSz)

